

Üniversite Öğrencilerinin Arkadaşlık Seçiminde Cinsiyet, İnanç ve Etnisite Değişkenlerinin Önemi (Bartın Üniversitesi Örneği)

*The Importance of Gender, Religious and Ethnic Variables Among University Students in Friendship Choices
(Case of Bartın University)*

Fethi NAS¹

Geliş Tarihi: 18.10.2017 / Düzenleme Tarihi: 30.10.2017 / Kabul Tarihi: 08.11.2017

Özet

Sosyal yaşam söz konusu olduğunda birbirinden farklı sosyal ilişki türleri ortaya çıkmaktadır. Bir toplumda sosyal ilişkileri ve etkileşimleri belirleyen etkenler ise toplumdaki farklılıkların arz etmektedir. Bazı toplumlarda ekonomik özelliklere dayalı sınıfsal ayrımlar, insanlar arası ilişkilerde belirleyici bir etken iken, bazılarında etnik benzerlikler veya dinsel aidiyetler ön plana çıkmaktadır. Batı toplumlarında etnik farklılıklardan kaynaklanan özellikler iki birey arasında bir uyum veya ayrışmaya sebep olabilir. Türkiye gibi tarihsel geçmişi uzun yıllara dayanan bir ülkede ise insanlar arası iletişim ve etkileşim biçimleri büyük ölçüde gündelik yaşamda derin bir etkisi olduğuna inanılan inanç etkeni ile belirlenmektedir. Toplumun en önemli kurumlarından biri olan ve bünyesinde farklı sosyo-kültürel ve ekonomik yapıya mensup bireyler barındıran üniversiteler, arkadaşlık ilişkilerinin kurulduğu en büyük kamusal ve sosyal alanlardır. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada arkadaşlık seçimi söz konusu olduğunda öğrencilerin belirli bazı özellikleri göz önünde bulundurduğu, bazılarını ise önemli birer özellik olarak görmediği tespit edilmiştir. Öğrenciler, arkadaşlık ilişkilerini geliştirirken cinsiyet ve etnisite farklarının belirleyici özellikler olmadığını ileri sürmüşlerdir. Buna karşılık arkadaşlık kurmak istedikleri diğer öğrencilerin inançlı olması gerektiğine vurgu yapmışlardır.

Anahtar kelimeler: Arkadaşlık, Cinsiyet, Etnisite, İnanç.

Abstract

Different types of social relations emerge in the social life. The factors that determine social relations and interactions differ from one society to another. In some societies class distinction based on economic characteristics is a decisive factor in interpersonal relations and in another societies ethnic similarities or religious belongings might be more predominant among individuals. The characteristics of ethnic differences in Western societies cause some distinction or dissociation between two individuals. In a country such as Turkey whose historical background goes back many ages, the religious thought which is profoundly influential in everyday life determine the forms of communication and interaction between individuals. Universities are the most important institutions and the greatest public and social fields in society and university students as members of different socio-cultural and economic structures share a wide range of interaction with others as friends. In this research on university students, it was determined that in friendship choices there are some certain characteristics that determine the friendship choice and some other characteristics are not considered as important. Students argued that gender and ethnicity differences were not the determining factors of friendship relationships. On the other hand, they emphasized that the other students whom they want to establish a friendship relation must have faith.

Key Words: Friendship, Gender, Ethnicity, Religion

Giriş

Türkiye, tarihsel olayların belirlediği birtakım koşullardan ötürü, etnik, dinsel, dilsel ve kültürel bakımdan birbirinden farklı grupların bir arada yaşadığı bir ülkedir. Bu farklılıkların hem gündelik yaşamda hem de kurumsal düzeyde bireyler arasındaki ilişkileri nasıl etkilediği ise pek bilinmemektedir. Özellikle eğitim ortamlarında farklı ekonomik, sosyal ve kültürel yapıya mensup öğrencilerin üniversite ortamında birbirleri ile geliştirdikleri ilişkilerin niteliği bu çalışmanın ilham kaynağı olan sorulardan bir tanesidir. Çalışmada, Bartın Üniversitesi öğrencilerinin arkadaşlık seçimi ve tercihlerinde göz önünde bulundukları özelliklerin neler olduğuna dair bir açıklama getirilmesine çalışılmış ve sosyal özellikler olarak kabul edilen

¹ Yrd. Doç. Dr. Bartın Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.
E-Posta: fethinas@yahoo.com.

etnisite, inanç, memleket, siyasal görüş vedaha çok kişiye özgü olarak algılanan bireysel niteliklerin arkadaş seçimine etkisi araştırılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

İnsan türünün sosyal bir varlık olduğu veya sosyal bir yaşam sürmekle koşullandırılmış olduğu konusu genel kabul gören bir görüştür. Bu özelliğinden ötürü insanlar gündelik yaşantılarında farklı sosyal ilişkiler ağına dâhil olurlar. Bu sosyal ilişkiler ağının muhtemelen en önemli olanlarından birisi arkadaşlık ilişkileridir. Sosyal hayatta arkadaşlığa dair görüşler Antik çağlara kadar uzanır. Konu ile ilgili olarak Aristo, arkadaşlık ilişkilerinin akrabalık gibi zorunlu bir ilişki olmadığını daha çok gönüllülük esasına dayanan (Philia) bir arzu ve çeşitli paylaşımlardan ibaret bir birliktelik olduğunu ileri sürmüştür (Konstan, 2008). Gazali ise oğluna öğütler içeren ve Türkçe'ye "Ey Oğul" olarak tercüme edilen eserinde arkadaşlık ilişkileri konusunda çeşitli öğütlere yer vermiştir. Arkadaş seçiminde hangi özelliklerin göz önünde bulundurulması gerektiğine ve arkadaşlık hukuku gibi prensiplere dikkat çekmeye çalışmıştır. Modern zamanlarda ise arkadaşlık konusunda fikir ileri sürenlerden birisi de Simmel'dir. Simmel, modern zamanlarda arkadaşlığın gizlilik prensibi üzerinden devam ettiğini ileri sürmüştür. Buna göre iki birey arasında mahrem özelliklerin ve başkaları tarafından bilinmemesi gereken bazı bilgilerin paylaşılması ve gizli tutulması ön plana çıkmaktadır (Simmel, 1906).

İnsanlık tarihi boyunca toplumdaki birliktelik biçimlerinin tamamında arkadaşlık en önemli sosyal fenomenlerden birisi olmuştur. Verili doğal aile ve akrabalık bağları dışında sosyal yaşama dair diğer bütün ilişkiler, bireylerin iradesi ve tercihleri çerçevesinde gerçekleşmektedir. Verili sosyal ilişkilerden farklı olarak arkadaşlık ilişkileri gönüllü ve esnek olması bakımından kendine has bir özellik taşımaktadır. Hiç kimse, doğal olarak aile ve akrabalarını seçme şansına sahip değildir fakat buna karşılık birey arkadaşlarını kendisi seçme fırsatına sahiptir. Bundan dolayı arkadaşlık, doğal olarak belirlenmiş diğer ilişki türlerinin aksine, bireysel tercihlerin ön planda olduğu, sosyal koşullar, paylaşılan zaman ve ortak mekânın etkili olduğu bir ilişkidir. Ayrıca sosyal yaşam söz konusu olduğunda arkadaşlıklar, insanın kendisini toplumun bir üyesi olarak algılamasını, yaşam kalitesini yükseltmeye yaşam sevincini daha yoğun biçimde hissetmesini sağlamaktadır (Telfer, 1971).

Yapılan araştırmalarda eğitim seviyesi, sosyal yapı, tutum ve tavırlar gibi farklı sosyal kategorileri paylaşan insanların diğerlerine nazaran daha kolay iletişim ve etkileşim sürecine girdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sürecin sonunda insanlar arasında kurulan en güçlü sosyal ilişkilerden birisi ise arkadaşlıktır (Blau, 1977; Verbrugge, 1977). Arkadaşlık, çocukluk döneminden itibaren bireyin sosyal yaşantısında önemli bir yer edinmeye başlar. Birey yaşamı süresince çeşitli düzeylerde arkadaşlık ilişkileri içerisine dâhil olmaktadır. Bu ilişkiler çocukluk yıllarında başlayan oyun arkadaşlığı ve ilerleyen yaşa bağlı olarak okul ve son aşamada iş arkadaşlığı gibi geniş bir yelpazeye kadar uzanmaktadır. Genel bir tanıma göre arkadaşlık, iki insan arasında çeşitli düzeylerde yaşanan bir ilişkidir. Hays'a göre arkadaşlık, iki birey arasında belirli bir süre devam eden, gönüllülük ve bağlılığın kendisini hissettirdiği, sosyal ve duygusal birtakım amaçları gerçekleştirmeyi hedefleyen, çoğu zaman dostluk, samimiyet, sevgi ve yardımlaşmanın beklendiği bir ilişki türüdür (1988). Testo'ya (2008) göre ise arkadaşlık, iki kişi arasında karşılıklı duygudaşlık, saygı, açıklık ve arkadaşlığı sürdürme konusunda bir isteğin olduğu bireylerarası bir ilişkidir. Sağlıklı ve uzun süreli bir ilişki için bireyin arkadaşlık ilişkisi içerisinde faydalı olması, kendisine ve diğer bireylere zarar verebilecek türden bir özelliğe sahip olmaması önemlidir. Çünkü bir ilişkiye zarar verici bir özelliğin dâhil olması, o ilişkinin artık bir arkadaşlık ilişkisi olmadığını bir göstergesidir (Devito, 1992:363).

Türkiye'de arkadaşlık seçimini ve tercihlerini belirlemeye yönelik olarak yapılan çalışmaların büyük bir bölümü psikolojik özelliklerden yola çıkarak oluşturulan çeşitli hipotezlerin sınanması şeklinde gerçekleştirilmektedir (www.akademik.yok.gov.tr). Oysa arkadaşlık seçimi ve tercihleri bireysel-psikolojik özellikler kadar yapısal sosyal koşullar ve eğitim seviyesi ile de yakından ilişkilidir. Özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim alan üniversite öğrencilerinin arkadaşlık seçimi ve tercihi gerek psikolojik gerekse sosyal etmenlerin bir arada bulunduğu bir süreci ifade eder. Çünkü üniversite öğrencisi olan birey ergenlik döneminin son bulmasıyla yetişkin bir birey olmaya doğru gelişim göstermektedir. Bu gelişim döneminde birey hayata yönelik beklentilerini şekillendirmekte yanı sıra bu beklentileri gerçekleştirmek üzere çeşitli adımları atmaya, hatta ailesinden öğrendiği çeşitli dinsel inanışları sorgulayarak kendine ait bir dünya görüşü edinmeye başlamaktadır (Arnett & diğerleri, 2002).

Toplumsal yapıyı oluşturan kurumlar, kendileriyle ilişkiye ve etkileşime geçen bireylere belirli rolleri, değerleri ve davranış kalıplarını yükler. Bu süreç içerisindeki bireyler çevrelerinde olup bitene uyum sağlamaya çalışırlar (Şentürk, 2016:237). Sosyal ve kamusal bir kurum olan üniversiteler, pek çok bakımdan yoğun ilişkilerin keşfedildiği ve öğrenildiği mekânlardır. Üniversiteler, sosyal sistemi oluşturan farklı bölgelerden ve gruplardan insanların bir araya gelebildiği, çeşitli ilişkilerin geliştiği ve kurulabildiği sosyal alanlardır. Bu sosyal alanda bireyler hem aile ortamı içerisinde kendilerine aktarılan sosyo-kültürel özellikleri hem de kendi yaşantıları ve eğitim süreci aracılığıyla öğrendikleri yeni davranış kalıplarını pratiğe geçirme fırsatına sahiptirler (Gonzalez vd. 2006). Üniversite öğrencisi olma aşamasına ulaşmış olan bir bireyin, gelişim dönemi itibarıyla kimlik bilincine sahip olduğu kabul edilmektedir. Kimlik, içinde yaşanan toplumsal, kültürel ve ekonomik ilişkiler ile geçmişin konjonktürünün bir ürünüdür. Kimlik bilinci ise, bireyin üyesi olduğu grup ile benzerliklerinin farkında olması, grubun ve kendisinin diğerlerinden ayrılan özelliklerinin neler olduğunu bilmesidir (Gramsci, 2010:403). Birey, kendisini diğerleri ile mukayese eder, benzerlik ve farklılıklardan yola çıkarak yeni sosyal ilişkiler ağına dâhil olabilmenin yollarını arar. Böylece oluşan sosyal ilişkilereği, bireyler arasında sosyal sınırların ortaya çıkmasına yol açar. Sosyal sınırlar ise birey ve gruplar için seçimlerin, tercihlerin ve önceliklerin belirlediği arkadaşlık benzeri ilişki ve etkileşimlerin şekillendiği sosyal bir mesafeyi yaratır.

Arkadaşlık ilişkileri esasen zaman içerisinde oluşan dinamik bir sürece tabidir. İki birey arasında gerçekleşen arkadaşlık ilişkisi çeşitli sosyal ağlar aracılığıyla oluşmuş olan diğer ilişkilerle etkileşimi beraberinde getirmektedir. Sosyal ağlar ve referans (memleket, etnik köken ve inanç gibi) ilişkilerinden hareketle birey, ortak arkadaş konseptiyle diğerleri ile yeni bir

ilişki geliştirme fırsatına ulaşır. Bundan dolayı bireylerin üyesi oldukları sosyal yapılar, içinde buldukları sosyal koşullar ve üniversite söz konusu olduğunda almış oldukları eğitim, arkadaş seçim ve tercihlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan araştırmalarda, farklı sosyal bağlamlarda arkadaşlık seçiminde etnik benzerliklerin oldukça belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle eğitim kurumlarında öğrenciler arasında etnik özellikler çerçevesinde önemli birtakım farklar ve sınıflandırmalar olduğu görülmüştür. Öğrenci grupları büyük ölçüde aynı etnik kökene sahip kişilerden oluşmaktadır yanı sıra akademik başarı ve ekonomik sınıfsal ayrımlara yol açtığı düşünülen etnik özellikler, öğrencilerin ilişkilerinde önemli bir etken konumundadır (Wade & Okesola, 2002; Quillian & Campbell, 2003; Mickelson, 2001).

Hollanda, Almanya ve İsveç gibi farklı Avrupa ülkelerinde yetişkinler ve öğrenciler üzerinde yapılan saha çalışmalarında, grup içi arkadaşlıkların daha fazla tercih edildiği görülmüştür. Söz konusu ülkelerin yerel ve doğuştan yurttaşlık hakkına sahip olanların, diğerleri yani sonradan gelip yerleşenler ile arkadaşlık ilişkisi kurma konusunda isteksiz olduğu, buna karşılık sonradan gelip yerleşenlerin, arkadaşlık ilişkileri kurma konusunda farklı etnik ve ulusal aidiyetlere karşı daha esnek bir tutuma sahip olduğu görülmüştür (Smith, Maas, & van Tubergen, 2014; Kao & Joyner, 2004; Stoyanova, 2007).

Dünyanın en kalabalık ülkesi olan Çin'de yapılan araştırmalarda bireylerin, sosyal kimlik inşası sürecinde memleketin oldukça önemli bir yeri olduğu görülmüştür. Aynı veya yakın coğrafi ve kültürel bölgelerden gelenlerin birbirleri ile daha yakından ilgilendiği ve arkadaşlık ilişkileri geliştirdiği görülmüştür. Bu özellik ise Çin'de en yaygın ve etkin sosyal dayanışma mekanizması olarak bilinmektedir (Zhang and Xie, 2012).

Amerika ve Avrupa'da farklı yer ve zamanlarda yapılan araştırmaların, çok sayıda gencin kendi imajında veya akranların algılamalarında belirgin bir faktör olduğunu göstermiştir. Sosyal yaşamda insanlar, sembolik bir takım değerler icat ederler ve bu değerler çerçevesinde kendilerine özgü algılamaya biçimleri ile diğerlerine görünmek istedikleri imajlarını şekillendirirler. Ayrıca farklı etnik gruplara mensubiyet, bireylerin içerisinde buldukları sosyal, siyasal ve ekonomik koşullara işaret etmesi bakımından önemlidir. Dolayısıyla arkadaşlık ilişkilerinin etnik özellikler çerçevesinde belirlenmesi elde edilmek istenilen sosyal imaj ve prestij için anlamlıdır (Brown vd., 2008; Öztürk, 2008: 107). Çin'de ise aynı şehir ve bölgeden gelmiş olmakla ilişkilendirilen aidiyet ve dayanışma örüntüleri ön plandadır.

Yapılan araştırmalarda ayrıca, insanlar arasındaki ilişkilerde dinin önemli bir etken olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu konuda ileri sürülen fikirler klasik sosyologlara kadar uzanır. Durkheim, Weber ve Simmel gibi düşünürler dinin toplumsal yapıdaki rolüne çeşitli çalışmaları aracılığı ile işaret etmeye çalışmışlardır. Buna göre dinsel bir aidiyet bireysel düzeyde bir rahatlama duygusunun oluşmasını sağlar. Çünkü dinsel bir gruba aidiyet, benzer inanışları paylaşan grup üyeleri arasında sosyal etkileşimlerin kurulması için bir takım fırsatlar sunar (Lima & Putman, 2010). Gündelik yaşamda bireyler, duygusal olarak benzer özelliklere sahip olduğunu düşündükleri diğerleri ile daha kolay ilişki kurduklarına ve etkileşimde bulduklarına inanırlar. Dinsel inanışlar ve aidiyetler genel olarak bu tür bir işleve sahip olduğundan bireyler arası ilişkilerde oldukça önemli bir role sahiptirler. Collins'e (2010) göre insanlar, duygusal bir takım enerjilere ulaşmaya çalışırlar. Bundan dolayı paylaşılan öznel gerçeklikler bireyler arasında çeşitli düzeylerde etkileşim ve ilişkilerin ortaya çıkmasını sağlar.

Türkiye söz konusu olduğunda arkadaşlık tercihlerinin hangi etkenlerle belirlendiği ve özellikle yükseköğretim kurumlarında farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin birbirleri ile ilişkilerinin anlaşılması oldukça önemlidir. Toplumun bir parçası olan üniversite öğrencilerinin belirli bir konu hakkındaki görüş ve yargılarının, bütün bir toplumsal yapının adeta bir yansıması olacağı düşünülmektedir. Bundan dolayı bu çalışma, Türkiye'de bireysel düzeyde gerçekleşen sosyal ilişkilerin en önemli biçimi olan arkadaşlık seçimlerinin niteliği hakkında bir ipucu verecek olmasından ötürü önemlidir.

Metodolojik Arka Plan

Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Bartın Üniversitesinin 7 fakültesinde, 1 meslek yüksekokulu ve 1 yüksekokulunda öğrenim görmekte olan öğrencileri kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın amacı farklı toplumsal yapılara ve sosyo-kültürel özelliklere sahip öğrencilerin arkadaşlık kurma konusundaki önceliklerini belirlemektir. Örneklem grubu 2287 öğrenciden oluşmuştur.

		Cinsiyet(%)		N
		Kız	Erkek	
FAKÜLTE	BESYO	38	62	250
	EDEBİYAT	70	30	295
	EĞİTİM	66	44	286
	FEN	65	35	100
	İİBF	59	41	374
	İSLAMİ İLİMLER	58	42	339
	MÜNEDİSLİK	37	63	350
	MYO	58	42	210
	ORMAN	15	85	83
	TOPLAM %	53	47	2287

Önceden hazırlanan ve kapalı uçlu sorulardan oluşan anket formları, sınıf ortamında, öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır. Anket formunda öğrencilere arkadaşlık seçiminde “önemli” ve “önemli olmayan” etkenler sorulmuştur. Böylece çalışmada ileri sürülen varsayımların anket çalışması sonucunda elde edilecek verilerin analiz edilmesi ile desteklenmesi hedeflenmiştir. Buna göre araştırmanın dayanağını oluşturan varsayımlar şunlardır.

1. Üniversitede öğrenim gören öğrenciler arasında arkadaşlık ilişkilerinde cinsiyet faktörü önemli bir değişkendir.
2. Öğrenciler arasında inançlı olmak veya olmamak arkadaşlık ilişkilerinde önemli bir etkidir.
3. Farklı etnik kökenlere mensup olmak üniversite öğrencileri arasında arkadaşlık ilişkisinin kurulmasına engel teşkil etmemektedir.

Çalışmanın varsayımları, dünyanın farklı ülkelerinde yapılan araştırmaların sonuçlarından ve Türkiye'nin sosyal yapısının göz önünde bulundurulmasından yola çıkılarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın başında, Bartın Üniversitesi öğrencilerinin arkadaşlık seçimini belirleyen etkenlerin sosyal ve bireysel nitelikler taşıyan değişkenler çerçevesinde inceleneceği belirtilmiştir. Anket yoluyla elde edilen verilerin sıklık ve yüzdelikoranlarının analizi yapılarak yorumlanmıştır.

1.Cinsiyet Değişkeni

	Önemlidir	Önemli değildir	N
Kız	48	52	1210
Erkek	34	66	1077
Ortalama (%)	42	58	2287

Araştırma sonucunda arkadaşlık seçiminin fakülteye göre farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Tablo 2’de arkadaşlık ilişkilerinde cinsiyet değişkeninin önemli olmadığı görülmektedir. Tablo 3’te ise arkadaşlık tercihlerinde cinsiyet değişkeninin fakülteye göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Özellikle İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler, cinsiyetin arkadaş seçiminde önemli bir özellik olduğunu belirtmişlerdir. Cinsiyet değişkeninin önemli bir etken olarak görülmesi, büyük ölçüde söz konusu fakülteleri tercih eden öğrencilerin, geleneksel toplumsal yapının kendisini daha derinden hissettirdiği sosyal çevrelere mensup olmasından kaynaklanmaktadır. Özellikle İslami İlimler Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler açısından cinsiyet değişkeninin önemli bir özellik olması, öğrencilerin orta öğretim (İmam-Hatip Lisesi) süresince almış oldukları eğitimin içeriği ile yakından ilişkilidir. Eğitim ile sosyalleşme süreci ve bireysel özelliklerin kazanılması arasında yakın bir ilişki vardır. Din eğitiminin bireylere kazandırdığı sosyal roller ve inanç sistemine ait değer yargıları bireylerin sosyal davranışları üzerinde oldukça etkilidir. Buna karşılık diğer fakültelerde ve yüksekokullarda cinsiyet etkeninin önemli bir özellik olarak görülmemesi eğitimin içeriğiyle ve karma eğitim sisteminin beraberinde getirdiği, öğrencilerin paylaşabildikleri sosyal ortamlarda cinsiyet etkeninin göz önünde bulundurulmaması ile yakından ilişkilidir.

		Cinsiyet (%)		N
		Önemlidir	Önemli değildir	
FAKÜLTELER	BESYO	39	61	250
	EDEBİYAT	30	70	295
	EĞİTİM	37	63	285
	FEN	24	76	100
	İİBF	39	61	374
	İSLAMİ İLİMLER	71	29	339
	MÜNEDİSLİK	27	73	350
	MYO	22	78	210
	ORMAN	35	65	83
Ortalama (%)		36	64	2287

Araştırmada kız ve erkek öğrencilere sinema, konser, tiyatro, alış-veriş gibi sosyal etkinliklere kimlerle katılmayı tercih ettikleri de sorulmuştur. Kız öğrenciler adı geçen etkinliklere hemcinsleri ile katılmayı tercih ettiklerini (%85) dile getirmişlerdir. Bunun sebebinin ise hemcinsleri ile birlikte iken kendilerini daha rahat hissetmeleri olduğunu ifade etmişlerdir. Erkek öğrenciler (%75) kız öğrencilerin aksine benzer etkinliklere kız arkadaşları ile katılma konusunda daha istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Hem kız hem de erkek öğrenciler okul ve sınıf ortamında veya kampüs alanı içerisindeki sosyal alanlarda karşı cinsten öğrencilerle vakit geçirmek söz konusu olduğunda herhangi bir ayırım benimsemediklerini belirtmişlerdir.

2. İnanç Değişkeni

Bireylerin sosyal çevrelerinde inanca dünyasına dair yaygın tutumlar, bireysel bağlamda ve hayata bakış açısında önemli bir işlev görürler. İnançlı olmak gibi bir tercih bireylerin içerisinde buldukları sosyal ortamlardan ve dâhil oldukları sosyal ağlardan kaynaklanan bir durumdur. Bundan dolayı bireyler sosyal ilişkilerinde kendi inançları üzerinde etkili olacağına inandıkları arkadaşları ile benzer inançlara sahip olma beklentisi içerisinde girerler (Kandel, 1978). Birer yetişkin olma aşamasında bulunan üniversite öğrencilerinin arkadaşlık seçimlerinde inanç etkeninin oldukça önemli olduğu gözlenmiştir (Tablo 4).

Tablo 5'te fakülte ve yüksekokullarda öğrencilerin inançlı arkadaşlara sahip olma konusundaki tercihleri görülmektedir. Demografik bakımdan kalabalık ve heterojen sosyo-kültürel özelliklere sahip bir sosyal ortamda arkadaşlık ilişkilerinde inanç etkeni, bireysel bir özellik olmanın ötesinde sosyal bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. Arkadaşlık ilişkisindeki inançlı olma beklentisi, bireylerin kendi inanç dünyalarına yönelik olarak geliştirdikleri bir tür koruma kalkanı işlevi görmektedir. Bireyler, kendi inançlarına yakın veya aykırı bir inanca sahip olmayan birileri ile daha kolay iletişim ve etkileşimde bulunabileceklerine inanabilirler. Çünkü üyesi oldukları grubun değerlerinin diğerleri tarafından da kabul edilmesi ve onaylanması gündelik yaşantıda oldukça önemlidir.

	Sıklık	%
Önemlidir	1313	57
Önemli değildir	974	43
Toplam	2287	100,0

Tablo 5. Fakültelere Göre Arkadaş Seçiminde İnançın Önemi				
		İnançlı Olmak (%)		TOPLAM
		Önemlidir	Önemli değildir	
FAKÜLTE	BESYO	55	45	250
	EDEBİYAT	54	46	295
	EĞİTİM	66	34	286
	FEN	54	46	100
	İİBF	63	37	374
	İSLAMİ İLİMLER	75	25	339
	MÜNEDİSLİK	54	46	350
	MYO	58	42	210
	ORMAN	82	18	83
Ortalama (%)		62	37	2287

Tablo 6'da öğrencilerin cinsiyetlerine göre arkadaş seçiminde inanç değişkeninin önemi görülmektedir. Arkadaşlarının inançlı olması gerektiğini savunan kız ve erkekler (% 62) çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu özellik toplumsal yapının genelinde etkisini sürdüren, din temeline dayanan bir değer sisteminin yansımasıdır. ABD gibi Batılı ülkelerde yapılan çok sayıda araştırmada yetişkinlerin, sosyal ilişkilerinde ve faaliyetlerinde inancın kendileri açısından belirleyici bir özellik olmadığını ileri sürdükleri görülmüştür. Amerikalıların neredeyse tamamına yakını din veya inanç gibi aidiyetlere önem vermemektedir. Onun yerine bireysel özelliklerin sosyal ilişkilerde daha etkili olduğuna vurgu yapılmaktadır (Arnett & Jensen, 2002). Türkiye'de bireyler arası ilişkilerde değer odaklı ve seküler olmayan bir ilişkiler ağı varlığını sürdürmektedir. Bireylerin gündelik yaşantılarında din ve inanç kaynaklı değerlerin kimlik ve aidiyet formlarında önemli bir rol üstlendiğini ileri sürmek mümkündür. Bu özelliğin toplumsal yapıda önemli bir etken olarak görülmesi, tarihsel bakımdan açıklanması gereken bir durumdur.

Tablo 6. Cinsiyete Göre Arkadaşlık Seçiminde İnançın Önemi			
Cinsiyet	İnançlı Olmak (%)		N
	Önemlidir	Önemli değildir	
Kız	61	39	1210
Erkek	63	37	1077
Toplam (%)	62	38	2287

3. Etnik Köken Değişkeni

Amerika ve Avrupa'da yapılan araştırmalarda, arkadaşlık ilişkilerinde etnik özelliklerin belirleyici bir role sahip olduğuna (önceki satırlarda) değinilmiştir. Kültürel ve etnik bakımdan farklı grupların bir arada bulunduğu çok kültürlü toplumlarda, grup ve bireyler arasındaki ilişkilerde kategorik bir takım ayrımlar olduğu bilinmektedir. Bu gerçekliğin ortaya çıkmasında ve sosyal ilişkileri şekillendirmesinin altında yatan bir dizi sosyal koşullar ve kurallar vardır. Oysa Bartın Üniversitesinde yapılan bu araştırmada, Amerika ve Avrupa'da yapılan araştırmaların tam aksi sonuçlara ulaşmak mümkündür. Tablo 7 ve Tablo 8'de öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%77), arkadaşlık seçiminde etnik kökenin önemli bir özellik olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Amerika ve Avrupa'da etnisite ve toplumsal hiyerarşi arasında yakın bir ilişki vardır. Batılı ülkelerde etnik bakımdan azınlık konumundaki grupların, çoğunluğu oluşturan gruplarla mukayese edildiğinde, ekonomik

gelir ve temel hizmetlere ulaşma bakımından daha dezavantajlı bir konumda olduğu bilinmektedir. Bu durum ise bireyler arasında sosyo-ekonomik koşullardan kaynaklanan bir sosyal mesafenin oluşmasına yol açmaktadır (De Vroome & Tubergen, 2010; Lancee, 2012). Türkiye’de bireyler arasında sosyal ilişkilerin kurulmasında etnik özelliklerin belirleyici olmadığı iddia edilebilir. Etnik farkların sosyal yapıda ve bireyler arası ilişkilerde belirleyici olmaması; büyük ölçüde dinsel değerler, kültürel yakınlık ve etnik gruplara özgü fizyolojik niteliklerin olmaması ile açıklanabilir. Oysa Amerika ve Avrupa’da etnik farklardan kaynaklanan kategorik ayrımlar, etnik gruplara özgü fizyolojik özelliklerin görünür olmaları ile yakın bir ilişki içerisindedir. Örneğin Amerika’da etnik gruplar dendiğinde akla ülkede yaşayan siyahiler gelir. Fizyolojik bir özellik olan siyahi olmak insanların iradi olarak benimseyeceği veya reddedebileceği bir nitelik değildir. Avrupa’da ise etnik gruplar, dünyanın farklı coğrafyalarından göç yoluyla Avrupa’nın çeşitli ülkelerine gelip yerleşen mülteci ve göçmenlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla Batı’da sosyal ilişkiler düzeyinde etnik kimlik temelli bir sosyal etkileşimin belirleyici olması, görünür bireysel özelliklerin beraberinde getirdiği bir sonuçtur ve etnisite çoğunluğu oluşturan ulusal kökene mensup olmayanları betimlemek için kullanılmaktadır (Eriksen, 1993:4). Oysa Bartın Üniversitesi öğrencileri özelinde yapılan bu araştırmada etnik farklılıkların arkadaşlık ilişkilerinde belirleyici bir etken olmadığını göstermektedir.

	Sıklık	%
Önemlidir	535	23
Önemli değildir	1752	77
Toplam	2287	100

Bölge		Önemlidir	Önemli değildir	N
		Akdeniz Böl.	21	79
	Karadeniz Böl.	26	74	581
	Marmara Böl.	23	77	647
	Ege Böl.	22	78	161
	İç Anadolu Böl.	25	75	586
	Doğu Anad. Böl.	15	85	71
	G.Doğu Anad. Böl.	25	75	90
	Toplam (%)	23	77	2287

Tablo9’da öğrencilerin arkadaşlık ilişkisi kurmada aynı veya yakın memleketten olmalarının belirleyici bir özellik olmadığı görülmektedir. Bu durum etnik köken ile ilişkilendirildiğinde, sadece aynı etnik kökene sahip olan öğrencilerin arkadaşlık ilişkisi kurmadığını desteklemektedir. Türkiye’nin farklı bölgelerinden gelen öğrencilerin etnik farklılıklara yönelik düşünceleri büyük ölçüde birbirine yakındır. Arkadaşlık ilişkilerinde etnik kökenin önemli olduğunu düşünenlerin oranı %23 iken, etnik kökenin önemli olmadığını düşünenlerin oranı %77’dir. Bazı ülkelerde yapılan araştırmalarda aynı veya yakın memleketten olmanın arkadaşlık tercihlerini büyük ölçüde belirlediği dile getirilmiştir. Bartın Üniversitesi öğrencileri arasında bu özellik belirgin değildir. Arkadaş ilişkilerinin kurulmasında paylaşılan uzam önemli bir özellik olmakla birlikte, aynı veya yakın şehirlerden gelmiş olmak ilişkisi kurmada belirleyici bir ölçüt olarak görülmemektedir.

FAKÜLTE		Önemlidir	Önemli değildir	N
		BESYO F.	28	72
	EDEBİYAT F.	14	86	295
	EĞİTİM F.	19	81	286
	FEN F.	13	87	100
	İİBF	20	80	374
	İSLAMİ İLİMLER F.	17	83	339
	MÜNEDİSLİK F.	16	84	350
	MYO F.	22	78	210
	ORMAN F.	31	69	83
	Toplam (%)	19	81	2287

Sonuç

Bu çalışmanın amacınınsiyet, etnik ve dinsel farklardan kaynaklanan temel özelliklerin, öğrenciler arasında arkadaşlık ilişkilerini ne derecede veya nasıl etkilediğini ortaya koymaktır. Bartın Üniversitesi öğrencilerine yönelik olarak uygulanan bu araştırmanın sonuçlarının toplumsal yapıyı oluşturan farklı toplumsal gruplar ve bireylerin farklı etnik gruplara ve inanç özelliklerine sahip diğerlerine yönelik bakış açılarını göstermesi bakımından önemlidir. Modern toplumlarda arkadaşlık ilişkileri, bireyler arası ilişkilerde en önemli sosyal göstergelerden birisidir. Bireyler arasındaki söz konusu ilişki, toplumsal yapıdaki sosyal mesafeleri ve tercihleri betimlemeye yarayan bir niteliğe sahiptir. Bu bakımdan arkadaşlık ilişkilerinde belirleyici öğeler, bireylerin psikolojik özelliklerinden ziyade içerisinde buldukları sosyal koşullar ve almış oldukları eğitimin içeriği ile yakın bir ilişkilidir. Farklı ülkelerde arkadaşlık ilişkilerini belirleyen etkenler üzerinde yapılan çalışmalarda(Wade & Okesola, 2002; Quillian & Campbell, 2003; Mickelson, 2001; Smith, Maas, & van Tubergen, 2014; Kao & Joyner, 2004;Zhang and Xie,2012) etnisite ve aynı memleketten olma gibi özelliklerin son derece belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaların yapıldığı ülkeler (ABD, Çin, Almanya, Hollanda gibi) etnik farklılıkların ve kültürel çeşitliliğin yoğun biçimde yaşandığı yerler olarak bilinmektedir. Bu ülkelerde bireyler arası ilişkilerde etnik unsurların önemli bir değişken olduğuna vurgu yapılmıştır. Türkiye'nin de etnik çeşitlilik bakımından farklı gruplar barındırdığı bilinmektedir. Buna rağmen bireyler arasında etnik farklardan kaynaklanan sorunlara ve sınırlara rastlanmadığını söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencileri arasında arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasında cinsiyet farkının önemli olduğunu düşünenlerin oranı %36, önemli olmadığını düşünenlerin oranı ise %64 olarak görülmüştür. Bunun tek istisnası İlahiyat Fakültesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerdir. İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrenciler açısından arkadaşlık ilişkilerinde cinsiyet önemli bir özelliktir (Önemlidir, % 71; önemli değildir %29).

Arkadaşlık ilişkilerinde inançlı olma konusunun önemli olduğunu düşünenler örneklemin %57'sini oluştururken, %43'ü önemli olmadığını belirtmiştir.

Etnik farklılıkların arkadaşlık ilişkisi kurmada önemli bir etken olduğunu düşünenlerin oranı ise % 23 iken, önemli olmadığını düşünenlerin oranı %77'dir.

Çalışma sonucunda sosyal bir birliktelik türü olan arkadaşlık ilişkilerinin kurulmasının rastlantısal bir şekilde gerçekleşmediği sonucuna varılmıştır. Birer yetişkin olarak kabul edilen üniversite öğrencileri arkadaş seçimi söz konusu olduğunda belirli bir takım özellikleri göz önünde bulundurduğu görülmüştür. Bireysel düzeyde karşılıklı uyumu beraberinde getiren inançlı olma gibi bir özelliğin etkin olduğu buna karşılık bir politik bakımdan çatışma konusu olabilecek etnik farklara vurgu yapılmadığı gözlenmiştir.

Kaynakça

- Arnett, J.J., Ramos, K.,D, Jensen, L.A., and Jensen,L.A.(2001) Ideological Views İn Emerging Adulthood: Balancing Autonomy And Community. *Journal Adult Development*. 8: 26-34.
- Arnett, Jeffrey Jensen; Jensen, Lene Arnett. (2002). A Congregation of One: Individualized Religious Beliefs among Emerging Adults. *Journal of Adolescent Research*. 17:451-467.
- Blau, P. (1977). A Macrosociological Theory of Social Structure. *American Journal of*
- Brown, B., Herman, M.M., Ham, J., Heck, (2008).D. Ethnicity and Image: Correlates of Crowd Affiliation Among Ethnic Minority Youth, *Child Development*, May/June 2008, Volume 79, Number 3, Pages 529 – 546.
- Collins, Randall. (2010). The Micro-sociology of Religion: Religious Practices, Collective and Individual. *ARDA Guiding Paper Series. State College, PA:The Association of Religion Data Archives* . Pennsylvania State University.
- De Vroome, T.,& Van Tubergen, F. (2010). The Employment Experience of Refugees in the Netherlands. *International Migration Review*, 44(2), 376-403.
- Devito, Joseph A. (1992). *The Interpersonal Communication Book*. (6th ed.) New York: Haper Collins Publisher, Inc.
- Eriksen, Thomas. H. (1993). Ethnicity and Nationalism. London: Pluto Press.
- Gonzalez M. C., Herrmann, H. J., Kertészd, J., and Vicsek, T. (2007). "Community structure and ethnic preferences in school friendship networks." *Physical A: Statistical mechanics and its applications*.
- Gramsci, Antonio (2010). *Gramsci Kitabı: Seçme Yazılar, 1916-1935*, (Ter. Yıldız, İ.). Ankara:Dipnot Yayınları.
- Hays, R. B. (1988). Friendship. In S. Duck et al. (Eds.), *Handbook of Personal Relationships*:
- Kandel, Denise B. (1978). Homophily, Selection, and Socialization in Adolescent Friendships. *The American Journal of Sociology*. Chicago.
- Konstan, David. (2008). Aristotle On Love And Friendship, SCHOLE, 2008;2(2):207-212. Novosibirsk State University Press (<http://www.nsu.ru>. Erişim Tarihi: 11.06.2016).
- Lancee, B. (2012). The Economic Returns of Bonding and Bridging Social Capital for Immigrant Men in Germany. *Ethnic and Racial Studies*, 35(4), 664-683.
- Lima, Chaeyoon and Putnam, Robert D. (2010). Religion, Social Networks and Life Satisfaction. *American Sociological Review*. 75(6) 914-933. American Sociological Association.
- Mickelson, R. A. (2001). Subverting Swann: First- and second-generation segregation in Charlotte-Mecklenburg schools. *American Educational Research Journal*, 38, 215 – 252.
- Öztürk, Ali. (2013). İmajoloji, Bir Disiplin Denemesi, Elis Yayınevi, Ankara.
- Quillian, Lincoln and Campbell Mary E. (2003), Beyond Black and White: The Present and Future of Multiracial Friendship Segregation, *American Sociological Review*, Vol. 68, No. 4 (Aug., 2003), pp. 540-566 (www.jstore.org. Erişim Tarihi: 13.03.2017).

- Simmel, Georg, (1906) 'Secret and the Secret Society', American Journal of Sociology, Volume 11, Issue 4, (www.jstore.org. Erişim Tarihi, 12.06.2016)
- Smith, S, Mass, I, Tubergen, (2014). "Parental Influence on Friendships Between Native and Immigrant Adolescents", *Journal of Research on Adolescence* Volume 25, Issue 3, pages 580–591, September.
- Stoyanova, S. Yordanova. (2007). Factor Influencing the Choice of Friends-Analysis of Bulgarian Friendship Network. *Portularia*, Vol VIII, University Dev Huelva.
- Şentürk, Ünal. (2016), Güncel Dipnotlar, Bireyden Toplumla Sosyolojik Dönüşümler. Siyasal Kitapevi, Ankara.
- Telfer, E. (1971). "Friendship". *Proceedings of the Aristotelian Society*, 71, 223–241.
- Testo, R. Friendship and Friends: The Study of Friendship and the Rules to Maintain It, <http://people.wcsu.edu/mccarneyh/acad/testo.html>, (Erişim Tarihi:06.04.2017).
- Verbrugge, L. M. (1977). The structure of adult friendship choices. *Social forces*, 56 (2), 576-597.
- Wade, Jay C., and Okesola, Olayiwola, (2002) Racial Peer Group Selection in African American High School Students, *Journal of Multicultural Counseling and Development*, Volume 30, Issue 2, Pages 66–144.
www.akademik.yok.gov.tr
- Zhang, C. and Y. Xie (2012). "Place of Origin And Labor Market Outcomes Among Migrant Workers In Urban China." Manuscript, University of Michigan Population Studies Center.

Summary

It is a generally accepted view that the human kind is a social being or is determined by social life. Because of this feature, people are involved in different social relations in their daily life. One of the most important of these social network is friendship relations. Opinions about friendship in social life extend back to ancient times. Regarding the issue, Aristotle suggests that friendship relations are not a compulsive relationship such as kinship, but rather a combination of volunteer-based (Philia) desire and various exchanges (Konstan, 2008). Ghazali, on the other hand, in his work which contains advices on friendship and translated into Turkish as "O Son" has given advice to his son about friendship. He has tried to draw attention to principles such as friendship law and properties should be taken into account in selecting a friend. In modern times, Simmel is one of the philosopher who put forward ideas about friendship. In modern times, Simmel has argued that, that friendship continues over the principle of secrecy. Accordingly, the confidential nature of two individuals and the sharing of some information that should not be known by others and keeping confidentiality are the foreground features of friendship(Simmel, 1906).

Throughout human history, friendship has become one of the most important social phenomena in all forms of unities in society. Except for the given natural family and kinship ties, all other relations of social life are realized within the will and preferences of the individual. Unlike given social relations, friendship is a unique in that is voluntary and flexible. Nobody naturally has the chance to choose family and relatives, but an individual has the opportunity to choose own friends. Friendship therefore, is a relationship determined by individual preferences, social conditions, shared time, and common space, as opposed to other naturally-determined types of given relationships. In addition, when social life is concerned, friendships enable people to perceive themselves as a member of society and to feel the joy of living more intensely by raising their quality of life (Telfer, 1971).

In some researches, people who share different social categories such as education level, social structure and attitudes are more likely to establish communication and interaction process than others. One of the strongest social relations established among people at the end of this process is friendship (Blau, 1977; Verbrugge, 1977).

Friendship begins to take an important role in the social life of an individual since childhood. Individuals are involved in friendship relationships at various levels throughout their lives. These relationships extend to a wide range starting in childhood and depending on the age of progression, into the school and finally turns to a friendship in workplace.

According to a general definition, friendship is a relationship that exists between two people at various levels. Friendship according to Hays is a type of relationship that is often expected to go ahead in sincerity, love and mutual support (1988), aiming achieving social and emotional goals, which have lasted for a certain period of time between two individuals. According to Testo (2008), friendship is an inter-personal relationship in which there is a desire to maintain mutual empathy, respect, openness and friendship between two people. It is important for a healthy and long-term relationship that the individual is useful within the relationship of friendship and that he or she does not have a personality to harm him/herself and other individuals. The inclusion of a detrimental attribute to a relation is an indication that the relationship is no longer a friendship relationship (Devito, 1992: 363).

Much of the studies conducted to determine friendship choice and preferences in Turkey are carried out in the form of testing of various hypotheses based on psychological characteristics (www.akademik.yok.gov.tr). However, friendship choices and preferences are closely related to the structural social conditions and educational level as well as individual-psychological characteristics. In higher education the students preference and choices of friends have a psychological and social factors together. Because the student who as a university student develops to be an adult individual by the end of the adolescence period. In this developmental period, the individual begins to shape his/her expectations in life, to take various steps to realize these expectations and even to acquire his/her own worldview by questioning various religious beliefs he/she has learned from his family (Arnett & Others, 2002).